

**คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**

6

A MANUAL OF LEARNING MANAGEMENT ON THE GRAPHIC ORGANIZER TECHNIQUE INTEGRATED
WITH THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AFFECTING ANALYTICAL THINKING, RESPONSIBILITIES
AND LEARNING ACHIEVEMENTS FOR MATHAYOM SUKSA 4

วาสนา ต้นมูล*

รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ**

ดร.ระพีพรรณ ร้อยพิลา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 86 คน จำแนกเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 43 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 จำนวน 43 คน เป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ แบบสังเกตพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 18 ปี) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล สถิติทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.69, 0.68 และ 0.67 ตามลำดับ และค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.54, 0.56 และ 0.53 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 2) การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้ แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการกองอำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

นักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน แต่หลังเรียน แตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน เมื่อเรียนโดยคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ตัวแปรวิธีเรียนซึ่งมีอยู่ 2 วิธี คือ วิธีเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความฉลาดทางอารมณ์สูง ปานกลาง และต่ำมีปฏิสัมพันธ์กันบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันและไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop of learning management on the Graphic Organizer Technique Integrated with the Philosophy of Sufficiency Economy and a manual of the conventional method affecting the analytical thinking, responsibilities and learning achievements for Mathayom Suksa 4 at Kusuman Witthayakhom School. The samples were the students in Mathayom Suksa 4, the first semester of the academic year 2013 of Kusuman Witthayakhom School under the Office of the Secondary Educational Service Area 23. The selected groups were 2 classes with 86 students: 43 students from Mathayom Suksa 4/2 as an experiment group and 43 students from Mathayom Suksa 4/3 as a control group.

The instruments of this research were composed of: 1) a manual of learning management on the Graphic Organizer Technique integrated with the Philosophy of Sufficiency Economy, 2) a lesson plan of a manual of the conventional method , 3) a test of critical thinking, 4) a test of responsibilities, 5) an observation form of responsibilities on learning, 6) a test of learning achievements, and 7) a test of emotional intelligence of the Department of Mental Health for teenagers between 12 – 18 years old. The statistics used were mean, standard deviation, Index of Effectiveness, t- test, Multivariate Analysis of Variance, Analysis of Variance and Analysis of Covariance.

The findings were as follows:

1. The Index of Effectiveness of a manual of learning management on the Graphic Organizer Technique integrated with the Philosophy of Sufficiency Economy affected the analytical thinking responsibilities and learning achievements was at 0.69, 0.68, and 0.67 respectively and the Index of Effectiveness of a manual of the conventional method for the analytical thinking, responsibilities and learning achievements equalling 0.54, 0.56, and 0.53 respectively, was higher than the set standards.

2. The analytical thinking, responsibilities and learning achievements of the students in Mathayom Suksa 4 learning through a manual of learning management on the Graphic Organizer Technique integrated with the Philosophy of Sufficiency Economy and those taught by a manual of the conventional method, after being taught, were higher than before studying at the 0.01 level of significance.

3. The analytical thinking, responsibilities and the learning achievements between the students in Mathayom Suksa 4 studying through a manual of learning management on the Graphic Organizer Technique integrated

with the Philosophy of Sufficiency Economy and those who were taught by a manual of the conventional method were not different before studying but after being taught, the experiment group gained higher analytical thinking, responsibilities and learning achievements than the control group at the 0.01 level of significance.

4. There was a difference on the analytical thinking, responsibilities and the learning achievements among the students with different emotional intelligence in Mathayom Suksa 4 between the group studying through a manual of learning management on the Graphic Organizer Technique integrated with the Philosophy of Sufficiency Economy and the group taught by a manual of the conventional method at the 0.01 level of significance.

5. The 2 variables on study including the group taught by a manual of learning management on the Graphic Organizer Technique integrated with the Philosophy of Sufficiency Economy and the group taught by a manual of the conventional method along with the variables on emotional intelligence divided into 3 levels-high, moderate and low showed interaction and affected the analytical thinking, responsibilities at the 0.01 level of significance, and the learning achievements had not an interaction and there was not difference.

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมปัจจุบันมีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เรียกได้ว่าเป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้กระแสเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่านิยมต่างชาติ ได้แพร่กระจายมาสู่ประเทศไทยทั้งด้านวัตถุนิยม บริโภคนิยม วัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น วิถีชีวิตของคนไทยจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการพยายามประดิษฐ์คิดค้น ผลิิต พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ และมีความจำเป็นต้องพัฒนาคนเพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาคนทั้งด้านความรู้ สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง กล้าเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวได้อย่างกลมกลืนทั้งในโลกสากลและความเป็นไทย (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552 : 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทาง การจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ซึ่งเป็นหัวใจการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งมาตรา 22 ได้ให้หลักการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24 เน้นการจัดสาระเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. 2553 : 12-14)

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ. 2549–2553) โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ จากผลการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวมได้ระดับคุณภาพ พอใช้ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เป็นที่น่าพอใจ ปัญหาที่พบคือ การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ผู้เรียนขาดการวิเคราะห์และไม่ได้รับการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิดเท่าที่ควร และในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร จากการประเมิน ในภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ค่าเฉลี่ยมีค่าน้อยกว่า 2.60 ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ พอใช้ และในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดคือ ร้อยละ 70 ได้ระดับคุณภาพ พอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2549 : 15–16) และเมื่อศึกษาไปในระดับชั้นเรียนแล้ว ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปี 2555 อยู่ในระดับ พอใช้ และต่ำกว่าปีที่ผ่านมานอกจากนี้ จากรายงานประจำปีของกลุ่มงานบริหารวิชาการ ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้งโรงเรียน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนมีระดับการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65.48 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ร้อยละ 34.52 (โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม. 2555 : 26) และจากการสำรวจความคิดเห็นของครูทั้งโรงเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนเรียนต่ำถึงร้อยละ 74.25 (โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม. 2555 : 29) ซึ่งเป็นปัญหาที่ครูผู้สอนเห็นว่าโรงเรียนควรปลูกฝังคุณธรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องตระหนักและพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ การเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นสิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 7) นอกจากนี้คุณธรรมที่โรงเรียนควรปลูกฝังแก่ผู้เรียนอีกประการหนึ่งคือ ความรับผิดชอบ ซึ่งลักษณะสำคัญของความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะความรับผิดชอบ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข ความรับผิดชอบจึงเป็นจริยธรรมประการหนึ่งอันควรปลูกฝัง เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและที่สำคัญคือเด็กและเยาวชนพึงควรมีและประพฤติปฏิบัติให้เป็นลักษณะนิสัยของคนดีอย่างแท้จริง (มารศรี กลางประพันธ์. 2549 : 261)

จากการศึกษางานวิจัยการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่าวิธีการและรูปแบบการสอนที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง คือการนำรูปแบบการสอนแบบผังกราฟิก ซึ่งเป็นเทคนิคในการจัดทำแผนภาพหรือแผนผังทางความคิด ซึ่งประกอบด้วยความคิดหรือข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเห็นโครงสร้างของข้อมูลและสร้างความรู้ ความคิดให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับข้อมูลที่สำคัญๆ ได้ ช่วยจัดระเบียบความคิด ที่เป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาและสิ่งต่างๆ ได้ง่าย เร็วขึ้นและจดจำได้นาน ผังกราฟิกนอกจากใช้ในการประมวลความรู้หรือจัดความรู้แล้วยังใช้เป็นเครื่องมือทางการคิดได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการสร้างความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมในสมอง จำเป็นต้องมีการแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ผังกราฟิกเป็นรูปแบบของการแสดงออกของความคิดที่สามารถมองเห็น และอธิบายได้อย่างเป็นระบบชัดเจน ประหยัดเวลา เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด และช่วยสนับสนุนความคิดของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ได้พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม และเป็นการพัฒนาทักษะการคิด

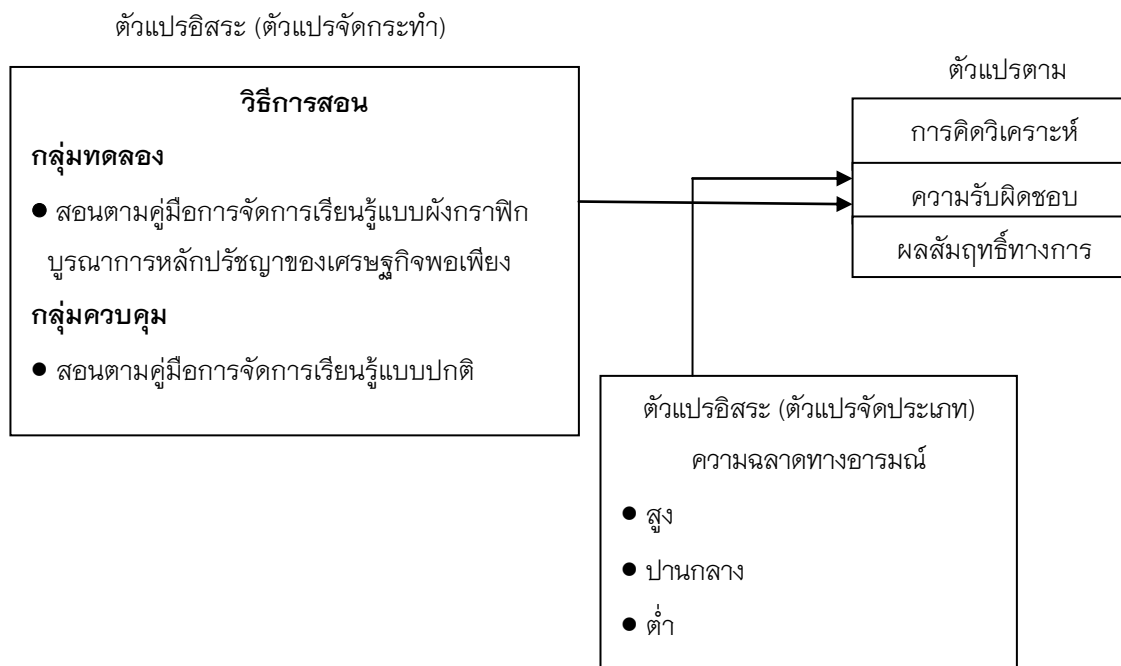
ระดับสูง (ทีศนา แหมมณี. 2545 : 47) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาบูรณาการกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนัก และเข้าใจในหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำหลักคุณธรรม จริยธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในด้านต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะด้านการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักในความจำเป็นในการที่จะต้องแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน จึงสนใจที่จะศึกษาและนำวิธีการจัดการเรียนการสอนมาเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เพื่อเปรียบเทียบวิธีเรียน ทั้ง 2 วิธี ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อสังเกตพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรและเทคนิคการสอนของครู และจะนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคำตัดสินประสิทธิผลของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ตามเกณฑ์มาตรฐานของดัชนีประสิทธิผล
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
5. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
6. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
7. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรวิธีเรียน 2 วิธี คือ วิธีเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติและตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความฉลาดทางอารมณ์สูง ปานกลาง และต่ำ ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 130 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 31101) รายวิชาพื้นฐานสาระเศรษฐศาสตร์ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 86 คน แล้วสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากได้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเข้ารับการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม สำหรับกลุ่มทดลองใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มควบคุมใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติในแต่ละกลุ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 คาบ จำนวน 20 สัปดาห์ รวม 40 คาบ ระหว่างวันที่ 14 พฤษภาคม 2556 ถึง วันที่ 28 กันยายน 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1.1 คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 4.75 คือ เหมาะสมมากที่สุด

1.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับ 4.47 คือ เหมาะสมมาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากรายข้อ (p) ตั้งแต่ .20 ถึง .76 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตั้งแต่ .22 ถึง .94 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95

2.2 แบบวัดความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน มี 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากรายข้อ (p) มีค่าตั้งแต่ .38 ถึง .65 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าตั้งแต่ .23 ถึง .84 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92

ชุดที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการเรียน ที่ผ่านการหาคุณภาพโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ให้มีความชัดเจนเหมาะสม

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากรายข้อ (p) ตั้งแต่ .34 ถึง .64 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตั้งแต่ .25 ถึง .84 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลาดำเนินการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งหมด 80 คาบ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือได้แก่ การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) การหาค่าความยาก (Difficulty : p) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : r) ของแบบทดสอบรายข้อ และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อการเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) ทดสอบค่าที (t - test for Dependent Samples and Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (ANCOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.69, 0.68 และ 0.67 ตามลำดับ และค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.54, 0.56 และ 0.53 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

2. การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน แต่หลังเรียนแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน เมื่อเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ตัวแปรวิธีเรียนซึ่งมีอยู่ 2 วิธี คือ วิธีเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีเรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความฉลาดทางอารมณ์สูง ปานกลาง และต่ำ มีปฏิสัมพันธ์กันบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน และไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนควรนำเอาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ตลอดจนเป็นการฝึกฝนให้นักเรียน ทำงานเป็นหมู่คณะ กล้าแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้กับ ชีวิตประจำวัน

2. การจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิก เป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนสร้างผังกราฟิกจากการอ่านต้องอาศัย การคิดวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาเพื่อสร้างเป็นผังกราฟิก และแสดงความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจนถูกต้อง ดังนั้นครู ต้องตรวจผลงานและเสนอแนะให้ข้อคิดนักเรียนอย่างใกล้ชิด

3. ผลการวิจัยนี้พบว่าการสอนที่มีรูปแบบและเทคนิควิธีการนั้นส่งผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากกว่าการสอนแบบปกติ ดังนั้นครูควรออกแบบ พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบที่อาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมรองรับ เพื่อให้นักเรียนได้รับ ประสิทธิภาพการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

4. ผลการวิจัยนี้ พบว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงนั้น มีความแตกต่างกับนักเรียน กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นครูควรให้ความสนใจความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน และให้ ความสำคัญในการช่วยเหลือกลุ่มปานกลางและกลุ่มต่ำให้มาก เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. จากการวิจัย แม้จะพบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง จะมีพฤติกรรมที่แสดงถึง การคิด วิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มากกว่า กลุ่มควบคุม แต่ ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า การทำพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่ จึงอาจทำการวิจัยในระยะติดตามผลต่อไปได้

2. ควรนำเทคนิควิธีการสอนแบบอื่นๆ มาใช้กับนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมและพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ให้สูงขึ้นและใกล้เคียงกันมากที่สุด

3. ควรมีการวิจัยโดยการใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการกับเทคนิคการสอนอื่น เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และตัวแปรด้านคุณธรรม จริยธรรม และศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถทางการเรียน เป็นต้น

4. ควรมีการวิจัยโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบผังกราฟิกบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสาระศาสนาและศีลธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระภูมิศาสตร์ และวิชา ประวัติศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2551.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น, 2552.
- ทีศนา แชมมณี. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.
- มารศรี กลางประพันธ์. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2549.
- โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม. รายงานประจำปี. สกลนคร : กลุ่มบริหารงานวิชาการ. 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค. 2553.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ 2 (พ.ศ.2549 – 2553). กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2549.

